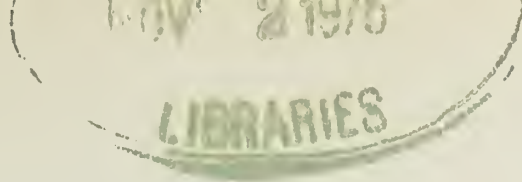

595.706492

E 61

Ent.

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

MAANDBLAD UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSE ENTOMOLOGISCHE VERENIGING

Officiële afkorting (World List): Ent. Ber., Amst.

Deel 36

1 oktober 1976

No. 10

Adres van de Redactie:

B. J. LEMPKE, Plantage Middenlaan 64, Amsterdam 1004 — Nederland

INHOUD: P. J. KUIJTEN, *Yponomeuta irrorellus* (Hübner, 1796) in Nederland (Lep., Yponomeutidae) (p. 145). — Br. V. LEFEBER, Interessante vangsten van Hymenoptera-Aculeata in 1974 en 1975 in Nederland (p. 148). — J. P. VAN LITH, *Pluto rufibasis* (Malloch) (Hymenoptera, Sphecidae, Psenini) (p. 154). — A. G. DE WILDE, The caterpillar of *Zygaena essenii* Blom (Lepidoptera) (p. 159). — Korte mededelingen (p. 147: Uytenboogaart-Eliassen Stichting, Personalia, Naamlijst van de Nederlandse Lepidoptera, Rectificatie; p. 153: Nieuwe aanwinsten voor de bibliotheek; p. 158: W. G. GERRITSE; p. 160: G. VAN DER ZANDEN).

Yponomeuta irrorellus (Hübner, 1796) in Nederland (Lep., Yponomeutidae)

door

P. J. KUIJTEN

Mededeling van het Meijendel-comité, Nieuwe serie no. 33

ABSTRACT. — New records are given of *Yponomeuta irrorellus* (Hübner) in the Netherlands. So far this rare species had not been found after its discovery in 1927.

In juli 1927 kweekte Lycklama à Nijeholt (1928) één exemplaar van *Y. irrorellus* (Hübner) (Coll. Instituut voor Taxonomische Zoölogie, Zoölogisch Museum, Amsterdam) uit een te Heyen (Limburg) gevonden pop. Voor zover bekend was dit tot nu toe de enige vangst in Nederland. Ook in Engeland (Wakely, 1959) en de rest van Europa (Friese, 1960) is de soort zeldzaam. Ondanks massale kweken van stippelmotten van kardinaalsmuts - volgens de literatuur (Friese, 1960) leeft *irrorellus* in en bij de nesten van *Y. cagnagellus* (Hübner) - hebben ook wij de soort tot voor kort niet aangetroffen.

In juni 1975 echter kwamen enkele *irrorellus*-vlinders te voorschijn uit als *cagnagellus* beschouwd materiaal, dat enige weken te voren door medewerkers van ons laboratorium in Maashees en Meijendel verzameld was. Bovendien werden tussen 14 en 25 juli 1975 een 75-tal vlinders in het vrije veld (Meijendel) gevangen, deels met de hand, deels in vallen, uitgehangen in verband met ons onderzoek naar de reproductieve isolatie van de Nederlandse stippelmotten. De vlinders werden allen in een vrij beperkt gebied met veel kardinaalsmuts buitgemaakt. Kardinaalsmuts is dé voedselplant van *irrorellus*, alhoewel Friese (l.c.) ook sleedoorn opgeeft. De bronnen waarop Friese zich beroept zijn echter zo oud en vaag, dat deze opgave wel als twijfelachtig mag worden aangemerkt (zie ook Herrebout c.s., 1975).

Twee poppen uit Meijendel leverden de sluipwesp *Itopectis maculator* (Fabricius) (det. J. M. B. de Groot). Dit is een soort, die ook de poppen van *Y. evonymellus* (Linnaeus), *malinellus* Zeller en *padellus* (Linnaeus) aantast, maar niet die van *cagnagellus* (Hübner) en *plumbellus* (Denis & Schiffermüller) - de andere stippelmotten van kardinaalsmuts (de Groot, 1975).

Wijfje van *Yponomeuta irrorellus* (Hübner); Maashees (pop), VI.1975; ex pupa 26.VI.1975. Tekening H. Heijn.

De vlinders (fig. 1) zijn, ook in het vrije veld, op het eerste gezicht te herkennen: de grote donkere vlekken op de voorvleugel vindt men bij geen van de andere Nederlandse stippelmotten. Ook wat de mannelijke genitalia betreft is de soort duidelijk te onderscheiden van zijn verwanten, al zijn de verschillen gering (de voorrand van de valva heeft een uitranding voor de top, de achterrands van de valva is sterker gebogen en de sacculus is meer ontwikkeld, dan bij de andere soorten). Volgens Friese (l.c.) vertonen de vrouwelijke genitalia geen verschil met die van de overige in aanmerking komende stippelmotten.

Mochten er verzamelaars zijn, die *Y. irrorellus* in hun collectie hebben of in de toekomst exemplaren tegenkomen, dan zullen wij dit graag vernemen.

In onze publicaties over stippelmotten hebben wij steeds de nomenclatuur volgens Friese (1960), — met op *-us* eindigende soortnamen —, gebruikt. Volgens de redactie van Entomologische Berichten is de juistheid hiervan twijfelachtig door toevoeging van de volgende zin aan Art. 30 van de International Code of Zoological Nomenclature: "Where the original author of a species-group name did not indicate whether he regarded the name as a noun or as an adjective, and where it may be regarded as either, and where the evidence of usage is not decisive, it is to be treated as a noun in apposition to the generic name" (*Bull. zool. Nom.*, 1974, 31, pt 2, 81). De consequentie hiervan is, dat, in de gevallen waarin de status van de soortnaam niet duidelijk is, de oorspronkelijke spelling gehandhaafd moet blijven, m.a.w. bij overplaatsing in een ander genus geen aanpassing aan het geslacht van de genusnaam plaats vindt; *padella* (Linnaeus), *evonymella* (Linnaeus), *malinellus* Zeller en *rhamnellus* Gershenson zouden dan naast elkaar als geldige namen binnen *Yponomeuta* voorkomen. Daar wij overwegen een advies aan de International Commission on Zoological Nomenclature te vragen over de mogelijkheid via "the evidence of usage" de soortnamen tot adjectieven te verklaren, om daardoor het naast elkaar optreden van *-us* en *-a* te voorkomen, stellen wij er prijs op voorlopig Friese's spelling te gebruiken.

Friese's (1960) nomenclature (all specific names in *Yponomeuta* ending on *-us*) as used by us up till now, seems incorrect according to the editor of this journal. The specific names should be regarded as nouns, not adaptable to the gender of the generic name, and therefore written with the original endings. To avoid the discrepancy in endings of specific names caused by this in the genus *Yponomeuta*, we consider to submit the problem to the International Commission on Zoological Nomenclature. Untill an advise has been given by that Commission we prefer to continue Friese's spelling.

LITERATUUR

Friese, G., 1960. Revision der paläarktischen Yponomeutidae unter besonderer Berücksichtigung der Genitalien (Lepidoptera). *Beitr. Ent.* 10: 1—131.

- Groot, J. M. B. de, 1975. Een kwalitatief en kwantitatief onderzoek van het parasietencomplex van *Yponomeuta* ssp. in Nederland. *Meijndel Mededelingen* 4: 27—29.
- Herrebout, W. M., P. J. Kuijten en J. T. Wiebes, 1975. Stippelmotten en hun voedselplanten. *Ent. Ber., Amst.* 35: 84—87.
- Lycklama à Nijeholt, H. J., 1928. (Mededeling op 61ste Wintervergadering). *Tijdschr. Ent.* 71: XXXVII.
- Wakely, S., 1959. Notes on *Hyponomeuta irrorella* Hb. *Entomologist's Rec. J. Var.* 71: 61—63.

Afd. Systematische Dierkunde en Evolutiebiologie, Rijksuniversiteit - Leiden.

UYTTENBOOGAART-ELIASSEN STICHTING. U wordt er aan herinnerd dat binnenkort de vergadering zal zijn van het bestuur van de Uyttenboogaart-Eliassen Stichting. Wanneer u een aanvraag wilt indienen, moet deze voor 15 april/resp. november in het bezit zijn van de secretaris, Drs. W. van de Waardt, p/a Bank Mees & Hope NV, Herengracht 548, Amsterdam-C.

PERSONALIA. - De redactie deelt tot haar leedwezen mee, dat op 22 juli 1976 is overleden ons lid, prof. dr. H. Boschma, oud-directeur van het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden, op de leeftijd van 83 jaar.

De NAAMLIJST VAN DE NEDERLANDSE LEPIDOPTERA door B. J. Lempke, uitgegeven door de K.N.N.V., is nu verkrijgbaar. De lijst telt 100 pagina's en bevat de namen van bijna 2200 soorten met voor zover nodig hun synoniemen, plus een alfabetisch register. Prijs voor leden van K.N.N.V. en N.E.V. inclusief porto f 10, voor anderen f 12,50. Bestellen door storting van het bedrag met opgave van hetgeen gewenst is op postrekening 13028 van het bureau van de K.N.N.V. te Hoogwoud N.H.

RECTIFICATIE

Door een fout bij de drukkerij is op p. 135 van het septembernummer de inleidende zin van een recensie weggefallen, hetgeen de bijbehorende tekst volkomen onbegrijpelijk maakte. Met verontschuldiging aan Chapman & Hall en aan de heer Van der Geest drukken wij de recensie hieronder opnieuw af.

NOVAK, V. J. A., 1975, INSECT HORMONES, Tweede, herziene en uitgebreide druk, xxii, 600 pp., 73 afb., 37 platen, literatuurlijst ca. 1400 citaten, onderwerpenregister 28 kolommen, soortsnamenregister 9 kolommen, auteursregister 20 kolommen. Chapman & Hall, London. ISBN 0—412—11630—8. Prijs (gebonden) £ 16.80.

Onlangs is een nieuwe bewerking verschenen van het welbekende boek van Novák over insektenhormonen. In de vorige druk waren recente ontwikkelingen als een soort addendum achter in het boek opgenomen. In de nieuwe druk zijn een aantal hoofdstukken bewerkt, ofschoon grote delen van de oude tekst gehandhaafd zijn. Hierdoor kan het voorkomen dat ontwikkelingen uit 1960 nog steeds als zeer recent worden beschreven in 1975.

Opzet en indeling van het werk is ongeveer gelijk aan die van de vorige uitgave. Door de grote hoeveelheid nieuwe gegevens, moesten sommige hoofdstukken aanzienlijk worden uitgebreid, zoals bv. dat over neurohormonen.

Novák is waarschijnlijk nog de enige insektenhormonen-specialist, die de term exohormoon gebruikt. Ofschoon de term feromoon reeds in 1960 door iedereen is geaccepteerd, wenst Novák nog steeds de verouderde term exohormoon te gebruiken. Hij ziet de „exohormonen” als echte hormonen en verdedigt dit door bv. een kolonie sociale insekten te zien als een beginvorm voor een hoger organisme met de afzonderlijke insekten als onderdelen voor zo'n organisme. Het „exohormoon” wordt dan dus inderdaad binnen hetzelfde organisme, nl. de kolonie geproduceerd. Het zou interessant zijn te weten of deze theorie, die letterlijk van de vorige druk is overgenomen, wederom in een nieuwe bewerking een plaats zal krijgen.

Voor de specialisten op dit gebied is dit werk zeer bruikbaar. Voor mensen, die snel een indruk van dit terrein willen krijgen is het boek door de stijl en opmaak toch weinig toegankelijk. — L. P. S. van der Geest.